

Helena Dam á Neystabø
landsstýriskvinna í mentamálum

Vitan, vinna og vøkstur ganga hond í hond

Fróðskaparsetur Føroya, okkara fremsti útbúgvingar- og granskingarmiðdepil, setir kós inn í framtíðina

Fróðskaparsetrið skipaði fyrr í vikuni fyri ráðstevnu í læraraskúlahøllini við heitinum “Menning av Fróðskaparsetri Føroya”, ið var ætlað øllum ting- og landsstýrisfólkum. Á ráðstevnuni vóru nógvar áhugaverdar framløgur og fyrilestrar um útbúgvingar- og granskingarvirksemi. Kunnað varð eisini um bygnaðarbroytingar, útbyggingarmøguleikar, nýggjan samleika, setan av nýggjum rektara v.m.

Nógv kundu hugsað sær, at menningin av Setrinum gekk uppáttur skjótari, eisini eg. Men vit eiga at fegnast um, at Setrið seinnu árinum hevur fingið væl hægri játtan og nógv fleiri lesandi. Ikki minst fegnast um, at Løgtingið í vikuni gekk umbøn um eykajáttan á mót, sum tryggjar, at tað ber til hjá fleiri at byrja sína útbúgving í Føroyum, eisini í ár.

Men sum Herálvur Joensen, formaður í seturstýrinum segði á ráðstevnuni,

so tekur tað tíð at vaksa. Tað gerst ikki í einum ella “overnight”.

Visjónir og nýggjar útbúgvingar

Framløgurnar á ráðstevnuni góva okkum eina greiða ábending um, at vit hava ein visioneran stovn í stórari menning, og at setrið eru við í samstarvi um nógvar spennandi og viðkomandi granskingarerkætlanir, bæði innanlendis og uttanlands. Setrið fær hollan stuðul frá nógvum stovnum og skipanum eitt nú Havstovuni, Søvnum Landsins, sjúkrahúsverkinum, Granskingargrunninum, Fiskaaling, Heilsufrøðiligu Starvsstovuni, Vinnuframagrunninum, Fiskivinnuroyndum o.ø. Harumframt hevur Fróðskaparsetrið gott samstarv við nógv universitet í øðrum londum.

Beint nú verða nýggjar útbúgvingar fyrireikaðar innan matvøruverkfrøði, sea-food management og fjølmíðlafrøði. Fróðskaparsetrið leggur eisini stóran dent á táttin um lívlanga læring. Og á ráðstevnuni greiddu fleiri av deildunum

frá móguleikunum fyri eftirútbúgving, uppstigan av útbúgvingum, móguleika fyri partiðar- og stakgreinalestri o.a.

Endamálið er at taka inn lesandi á hvørjum ári

Í 2010 tóku vit lesandi inn á øllum megindeildum á Setrinum, og í ár taka vit lesandi inn á 4 av 5 megindeildum. Tað er heilt nýtt, at tað ber til at byrja lestur á hvørjum ári á Setrinum.

Endamálið við tí rikna politikkinum seinastu árinum er, at okkara hægsti vitanarstovnur fer at taka inn lesandi á øllum deildum á hvørjum ári í framtíðini, og at útboðið av útbúgvingum verður al-samt meiri fjølbroytt – og ikki minst, at vit megna at fylgja við í granskingini. Tað er ein megingtreyt, at øll hægri útbúgving er granskingargrunnað.

Fjarlestur, samlestur og joint degree

Vit hava fyrireikað, hvussu farast kann undir at skipa fjarlestur. Tí heimurin liggur opin fyri okkum. Møgu-

leikarnir eru óendaligir, um Fróðskaparsetrið verður høvuðsinngongdin til eina holla útbúgving hjá einum vaksandi skara av okkara ungdómi, til eina útbúgving, sum kann verða sett saman av lestri bæði her heima og uttanlands, joint degree.

Vit eiga ikki at læsa okkum í sjónarmiðnum, at øll skulu fáa sær útbúgving í Føroyum. Tvørturímóti skulu vit lata upp fyri, at so nógv sum móguligt ynskja at fáa sær eina útbúgving, annaðhvørt tað so er her heima, uttanlands ella bæði. Vit skulu gera tað móguligt at byrja at lesa í egnum landi, tí kanningar vísa, at tess seinni ungdómurin fer av landinum – eitt nú í lestrarørindum – tess størri eru sannlíkindini fyri, at tey hava hug at venda aftur.

Vit eru kappingarfør

Tað er í verki prógvað, at vit meiri enn so eru kappingarfør, bæði innan havfrøði, náttúrufrøði, málfrøði og aðra gransking. Júst tí skulu vit hugsa vinnulív, búskap og marknaðarføring, eins væl og um kreativar førleikar,

mál og fremmandamál, tá vit seta okkum fyri at fjøltátta útbúgvingar- og granskingarskipanir.

Maritimar útbúgvingar á enn hægri støði

Vit eru í einari serstøðu, tá um maritimar útbúgvingar ræður. Hesar útbúgvingar hava gott umdømi, og vit eru fakliga væl fyri á hesum øki. Tann fyrimunin skulu vit tora at byggja víðari á, og at lyfta sjóvinnuútbúgvingarnar upp á hægri støði. Arbeitt verður við hesum í løtuni, í neyvum samstarvi við øll, sum verða av útbúgvingunum.

Eg haldi, at vit eisini skuldu sett okkum fyri at bjóða maritimar útbúgvingar á enskum máli. Tað kundi drigið onnur til okkara at nema sær útbúgvingar.

Vitan, vinna og vøkstur ganga hond í hond

Tað er umráðandi, at tilknýtið millum vinnulívið og Fróðskaparsetrið verður styrkt. Tað er mín vón og mitt ynski, at vinnulívið í Føroyum í framtíðini fær virknari lut í menningini av teimum

hægri útbúgvingunum, og at vinnulívið kennir ognarskap í hægri lestri og gransking og er við til at stinga út í kortið, hvønn veg vit sum samfelag eiga at fara.

Føroyskur ungdómur sleppur í alsamt størri mun at lesa ókeypis á lærustovnum ymsa staðni í Evropa. Tað er ikki tí, at hesi lond ynskja at gera júst okkum føroyingum eina tænastru. Tað er av teirri einføldu orsök, at lestrarøki eisini altíð eru vakstrarøki. Og har, sum tað er eitt sterkt og fjølbroytt lestrarumhvørvi, har er eisini vøkstur og trivnaður.

Í hesum døgum byrjar eitt nýtt tíðarskeið á Fróðskaparsetrinum: við nýggjum bygnaði, nýggjum samleika og við nýggjum rektara.

Eg vil ynskja Setrinum, øllum setursfólkum, setursvinum, leiðslu, lærarum og lesandi blíðan byr, og hjartaliga tillukku til Sigurð í Jákupsstovu við starvinum sum nýggjur rektari á Fróðaskaparsetri Føroya.

Heimsins besta skipan má fáast at virka

Í nógv ár hava vit hoyrt, at Føroyar hava heimsins bestu fiskivinnuskipan. Politikarar hava ferðast úti í stóru verð og greitt frá hesi skipanini, tí onnur máttu eisini fáa at vita, hvussu fantastiska væl hon virkaði. Skipanin var alt ov góð til bara at vera kend í Føroyum.

Men hvussu góð er skipanin? Flakavirkini eru farin á húsagang, skipini bera seg ikki, fiskastovnarnir eru niðurfiskaðir og keypararnir vilja ikki hava føroyskan fisk, tí hann er ikki veiddur burðardygt. Er tað heimsins besta skipan?

Nógv er gott

Tað er einki at taka seg aftur í, at okkara skipan við fiski-

døgum hevur nógvar dygdir. Serliga tað at fiskur ikki verður tveittur aftur í havið, er ein styrki. Men einki er so gott, at tað ikki kann gerast betur, og sjálvandi skulu vit halda fram við at menna skipanina.

Ov nógvrur ungfiskur

Ein trupulleiki, sum víst hevur verið á ferð eftir ferð (ikki minst av vinnuni sjálvari), er at ov nógvrur ungfiskur verður veiddur. Breið semja tykist vera um, at hetta eiga vit at gera nakað við, men verri er at finna semju um, hvat skal gerast.

Løgtingsmaðurin Tórbjørn Jacobsen legði eitt uppskot fyri tingið í mars, um at banna allari húka- og trolveiðu innan fyri tríggar fjórðingar úr

grundlinjunum. Um endamálið við uppskotinum segði hann, at tað var fyri at verja ungfiskin.

Trupulleiki fyri miðøkið

Á einum fundi, sum eg sjálvur var við á, millum Sambandsflokkin, Javnaðarflokkin og Tjóðveldi, varð hildið, at tað var alt ov víðgongt at seta markið tríggar fjórðingar úr grundlinjunum. Serliga fyri útróðurin í miðøkinum kundi hetta gerast ein trupulleiki, tí her eru grundlinjurnar, bæði eystanfyrir og vestanfyrir, rættliga langt úr landi. Johan Dahl, landsstýrismaður, lovaði tí at fáa teknað aðrar linjur í kortið, sum fylgdu landinum betur.

Hetta varð gjørt, og uppskot varð lagt fyri tingið um

at friða innanfyri tríggar fjórðingar úr landi. Seinni er hetta broytt til hálvan annan fjórðing.

Má raka onkran

Eg skilji væl teir útróðrar-menninar, sum stúra fyri avleiðingunum av uppskotinum. Hinvegin, so ber ikki til at gera eitt uppskot um at friða ungfiskin, uttan at tað rakar onkran. Um vit ikki kunnu semjast um eitt forboð ímóti at fiska innanfyri ein og ein hálvan fjórðing úr landi, so fáa vit í roynd og veru einki gjørt. Tað merkir, at vit vilja halda fram at fiska ungfisk og hetta kemur fyrr ella seinni aftur um brekku, og tá rakar tað millum annað somu útróðarmenninar.

Helgi Abrahamsen
løgtingsmaður
Strendur

Havstovan má vísa prógv

Ein atfinning, sum hevur verið móti uppskotinum, er spurningurin um hvar ungfiskur er at fáa. Onkur útróðarmaður hevur víst á, at tann smæsti fiskurin er ikki heilt inni við land.

Her er sjálvandi umráðandi, at vit fáa rættar upplýsingar, tí skulu øki friðast, so er tað avgerandi neyðugt, at talan er um tey røttu økin. Her haldi eg, at Havstovan má prógva, at teirra pástandur er rættur.

Nógvur politikkur

Sjálvandi kemur nógvrur politikkur uppí eitt mál av hesum slagnum, og mong nýta

høvið at markera seg. Men eg haldi ikki, at nakar innast inni heldur, at tað er rætt at fiska ungfisk. Samtíðis má eg staðfesta, at nevndu uppskot eru tey einastu, sum eru lögð fyri tingið í hesi tingsetuni, sum hava havt til endamáls at verja ungfiskin.

Tað er altíð lættari at vísa á, hvussu tingini ikki skulu gerast, heldur enn at koma við ítøkiligum uppskotum um loysnir. Einki at gera er í hvussu so er ikki nøkur loysn, og tí taki eg undir við uppskotinum hjá landsstýrismanninum. So fáa vit at síggja, hvussu uppskotið sær út, tá tað kemur aftur úr vinnunevndini.